

Svenskt Näringslivs position om EU-kommissionens Kemikaliestrategi

Vikten av en kemikaliestrategi med helhetsperspektiv

I oktober 2020 presenterade EU-kommissionen en Kemikaliestrategi med ett stort antal åtgärder. I detta dokument kommenterar Svenskt Näringsliv Kemikaliestrategin i sin helhet och specifika förslag. Svenskt Näringsliv företräder drygt 60 000 små, medelstora och stora företag. Dessa är organiserade i 49 bransch- och arbetsgivarförbund. Förbunden utgör föreningen Svenskt Näringslivs medlemmar. Svenskt Näringslivs ställningstagande har utarbetats efter samråd med berörda branschförbund inom Svenskt Näringsliv.

Kemins roll i samhälle och värdekedjor

Vår förmåga att använda kemi för att producera varor och tjänster som vi behöver i vår vardag är avgörande för människors hälsa och samhällets välbefinnande. Det är tack vare kemi och forskning som vi kan producera läkemedel och vacciner, halvledare till det digitala samhället, vindkraftverk och solpaneler för fossilfri energi, tvål och desinficeringsmedel för att förebygga sjukdom och processkemikalier för att tillverka fossilfritt stål och omvandla biomassa till användbara produkter. Kort sagt – kemi är en viktig grundförutsättning för ett hållbart samhälle.

Kemikaliestrategin och översynen av kemikalielagstiftningen måste anta ett helhets- och värdekedjeperspektiv. Annars kan samhällets förmåga att skaffa varor och tjänster för vårt välbefinnande äventyras. Genomförandet av kemikaliestrategin är av samma anledning inte enbart en miljöpolitisk fråga utan också en avgörande näringspolitisk fråga.

Kemikaliestrategins mål och implementering

Näringslivet stödjer kemikaliestrategins mål om ett högt skydd för hälsa och miljö samtidigt som säker och hållbar kemi främjas. För att målen ska kunna uppnås samtidigt som företagets konkurrenskraft bibehålls, innovation främjas och samhällets välbefinnande inte äventyras, måste implementeringen ske i nära dialog med näringslivet och ta företagets och samhällets bredare behov av kemikalier i beaktande. Konsekvenser av förslagen under kemikaliestrategin måste därför analyseras noggrant, och framför allt med avseende på värdekedjornas behov av och tillgång till kemikalier. En balanserad implementering av kemikaliestrategin som beaktar hela samhällets behov av tillgång till kemikalier och kemikaliers viktiga roll för en hållbar utveckling är central.

Generisk riskhantering (GRA)

EU-kommissionen föreslår en expansion av konceptet med generisk riskhantering för konsumenter och professionella användare av kemiska produkter. I praktiken innebär det ett förbud för produkter med vissa faroklasser om användningen inte bedöms som samhällsnödvändig. Det skulle innebära att ämnen och produkter som kan användas på ett säkert sätt, men inte definieras som absolut samhällsnödvändiga, skulle behöva fasas ut trots att de bidrar med stor samhällsnytta.

Konsekvenserna av att införa detta nya snabbspår för att begränsa produkter i kombination med att nya faroklasser introduceras (se kommentar om CLP nedan) är svåra att överblicka. Enligt en rapport från Ricardo Energy and Environment¹ kan så mycket som 12 000 substanser få förändrade regulatoriska förutsättningar om implementeringen av nya faroklasser under CLP och dess reglering i nedströms lagstiftning genomförs utan hänsyn till värdekedjornas behov. I det fortsatta arbetet med implementering av GRA är det därför viktigt att:

- Implementering sker gradvis för att inte riskera försämrade konkurrenskraft eller att hämma klimatomställningen.
- Prioritera konsumentanvändning med en stor sannolikhet för exponering av de farligaste kemikalierna. Professionella användare ska i första hand skyddas genom tillämplig arbetsmiljölagstiftning och/eller genom riktad utbildning.
- Implementering tar hänsyn till värdekedjornas individuella behov och möjligheter till substitution och inte görs med ett allmänt satt slutdatum i lagstiftningen.

Tillstånd, begränsning och Essential use

Det finns stora behov att effektivisera och förbättra tillstånds- och begränsningsprocesserna så att de blir förutsägbara, träffsäkra och nyttjar företags och myndigheters resurser på bästa sätt. I relation till detta diskuteras begreppet "Essential use" eller "samhällsnödvändig användning". Det är ett brett begrepp och oklart hur bedömningen av vilka produkter eller användningsområden som är "samhällsnödvändiga" och hur en avgränsning ska genomföras. Begreppet måste därför användas med stor försiktighet och endast som ett stöd för att fatta beslut om huruvida ett användningsområde ska medges undantag i en begränsning eller medges tillstånd för produktion eller användning i en process. Implementering av begreppet måste utgå ifrån vetenskapliga underlag. Subjektiv bedömning måste undvikas för att inte riskera att, i stället för snabbare tillstånds- och begränsningsprocesser, resultera i att myndigheterna får lägga tid på långdragna diskussioner om undantag från de användningar som på förhand definierats som "samhällsnödvändiga". Om begreppet "essential use" ska implementeras i lagstiftningen måste implementeringen byggas på följande:

¹ [Economic-Analysis-of-the-Impacts-of-the-Chemicals-Strategy-for-Sustainability-Phase-1.pdf \(cefic.org\)](https://cefic.org/publications/Economic-Analysis-of-the-Impacts-of-the-Chemicals-Strategy-for-Sustainability-Phase-1.pdf)

- En politiskt tillsatt grupp/kommitté som har mandat att besluta om vad som är samhällsnödvändigt och som också kan ta konsekvenserna av enskilda beslut
- Begreppet måste användas som ett stöd för beslutsfattande i tillstånds/begränsningsprocesser och inte som ett enskilt motiv för reglering
- En användning som kan visas vara säker måste kunna tillåtas oavsett om användningsområdet bedöms som samhällsnödvändigt eller inte

Nya faroklassificeringar under CLP

EU-kommissionen föreslår att nya faroklasser ska adderas till CLP-lagstiftningen. Det finns kopplingar mellan CLP och sektorspecifika lagstiftningar exempelvis för biocider, pesticider, detergent, leksaker och medicinteknik. Nya faroklasser under CLP-lagstiftningen påverkar inte bara kemiindustrin, utan har också stor inverkan på nedströms användare av kemikalier. Den stora arbetsinsats som detta skulle innebära, för alla som använder kemikalier eller är beroende av kemikalier för sin produktion, måste ställas mot de miljö- eller hälsovinster som nya faroklasser bedöms ge.

CLP-förordningen baseras på det globala harmoniserade systemet för klassificering (UN GHS), vilket är en nyckelkomponent för säker hantering av kemikalier över hela världen. Avsteg från de här världsomspännande standarderna riskerar att störa globala värdekedjor och underminerar tilltron till välfungerande globala samarbeten och system. Då de flesta företag idag verkar på en global marknad och både importerar och exporterar över hela världen riskerar detta också att skapa handelshinder.

För att minimera negativa konsekvenser av revidering av CLP-förordningen måste ny lagstiftning:

- Vara harmoniserad med globala standarder.
- Konsekvensbedömas utifrån nedströmsanvändares behov av tillgång till kemikalier. En noggrann genomgång av hur strategiska värdekedjor påverkas av föreslagna förändringar i CLP-lagstiftningen måste göras.

Blandningseffekter och införandet av Mixture Assessment Factor (MAF)

Som en del i kemikaliestrategin föreslår EU-kommissionen att introducera krav på en säkerhetsfaktor (MAF) för att adressera kombinationseffekter, dvs. oförutsedd exponering för olika kemikalier samtidigt i miljön. MAF föreslås appliceras på alla riskbedömningar för att säkerställa att oförutsedda blandningar är säkra för hälsa och miljö.

På senare tid har mycket studier och forskning gjorts,² och enligt en av rapporterna som handlar om genomgång av kemikalier i ytvatten, leder inte en ensidig applicering av en MAF till ökat skydd för hälsa och miljö. Studien visar att 90% av de kemikalieblandningar som studerats inte utgör anledning till oro. 5% av blandningarna skulle kunna utgöra en risk men hanteras redan eller kan hanteras genom bättre applicering av befintlig lagstiftning. Endast 5% av de blandningar som studerats kan utgöra en risk som inte kontrolleras av befintlig kemikalie- eller miljölagstiftning. Att mot bakgrund av de siffrorna lägga till en säkerhetsfaktor på *alla* ämnen och *alla* användningsområden skulle leda till en orimlig

² [Microsoft Word - CEFIC-CoExposure_ARCHEfinal.docx \(arche-consulting.be\)](#)

arbetsbelastning för samhället och industrin med ett oklart skydd för hälsa och miljö utifrån ett värdecykelperspektiv. Viktiga ämnen riskerar att försvinna från marknaden innan relevanta substitut tagits fram. Resultatet skulle bli att nedströmsanvändare står utan de ämnen de behöver för sin produktion eller själva måste lägga stora resurser på att upprätta en egen kemikaliesäkerhetsrapport för just deras användning, något som är mycket svårt för särskilt små- och medelstora företag. En introduktion av en MAF i lagstiftningen måste därför appliceras träffsäkert på de ämnen och användningsområden som utgör en blandningsrisk. Tillämpningen av MAF bör appliceras på ämnen som:

- produceras i hög volym *och*
- har ett brett användningsområde och därmed sannolikt ger stor exponering *och*
- klassificeras med långtidseffekter för miljön.

Tillsyn, regelefterlevnad och ett globalt perspektiv

REACH-lagstiftning är världens mest omfattande kemikalielagstiftning och säkerställer ett mycket högt skydd för hälsa och miljö. Det är bra att EU har höga ambitioner för kemikalieområdet, det har svenska företag också. Men Sverige och EU är en del av omvärlden och företag i Sverige är väldigt import- och exportberoende. EU:s kemikalielagstiftning måste därför vara ambitiös men samtidigt anpassad till den globala verkligheten och säkra unionens fortsatta konkurrenskraft. Det innebär t.ex. att undvika att sätta upp handelshinder genom avvikelser från GHS, att säkerställa att kriterier för klassificering harmoniserar med globala standarder och att samma kemikalier regler gällande för utomeuropeiska företag som exporterar varor till EU som för de företag som väljer att förlägga sin produktion i Europa. Det krävs en tydlig strategi för hur tillsyn av regelefterlevnad ska kunna förbättras, framför allt för importerade produkter och e-handelsplattformar.

För att Europa ska försvara sin konkurrenskraft i relation till övriga världen samtidigt som vi skyddar hälsa och miljö på bästa sätt måste vi säkra att:

- Sverige tar ledartröjan när det gäller att utveckla och driva på tillsynen i EU
- Samma kemikalier regler gällande för producenter inom och utanför EU genom en effektiv och tuff tillsyn av import
- Import av produkter via e-handelsplattformar måste uppfylla EU:s kemikaliekrav

Stockholm september 2022

Jenny Svärd
E-post: jenny.svard@svensktnaringsliv.se
www.svensktnaringsliv.se